

РЕШЕНИЕ

№ 28138

гр. София, 25.08.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Трето отделение 16 състав, в
публично заседание на 18.06.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Ралица Романова

при участието на секретаря Елица Делчева, като разгледа дело номер **2205** по описа за **2024** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 145 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл. 118, ал. 3 от Кодекса за социално осигуряване (КСО).
Образувано е по жалба на С. Д. С. с постоянен адрес: [населено място], ул. Х. П., [жилищен адрес] подадена чрез адв. В. Р. М., срещу решение № 2153-21-17/02.02.2024 г. на директора на Териториално поделение на Националния осигурителен институт (ТП на НОИ) – С.-град, с което е оставена без уважение жалба срещу разпореждане № [ЕГН]/92 от 21.11.2023 г. на ръководител по пенсионно осигуряване, с което на С. Д. С. е отказано отпускане на лична пенсия за осигурителен стаж и възраст при условията на чл. 69б от КСО.
С жалбата се релевират доводи за незаконосъобразност на оспорвания административен акт поради издаването му в противоречие с материалния закон, при допуснати съществени процесуални нарушения и в несъответствие с целта на закона. Твърди се, че отказът на административния орган за отпускане на пенсия се основава на неправилно и необосновано заключение за категорията труд, в резултат от необоснован анализ на фактите, относими към случая, както и при неизяснена фактическа обстановка. По същество се оспорва изводът на административния орган, че жалбоподателката не е била изложена постоянно на йонизиращи лъчения при изпълнение на трудовата си функция при работодателите Летище С. ЕАД и С. Кънект АД в периода от 07.06.2006 г. до 01.08.2023 г., поради което не попада във втора категория труд, а в трета. Твърди се, че няма яснота на какви документи е основан този извод, а освен това не са взети предвид представени доказателства от жалбоподателката, включително за направени плащания за осигурителни вноски за втора категория труд. В тази връзка се твърди и нарушение на чл. 35 от АПК. Сочи се, че административният орган няма необходимата квалификация, за да

извърши преценка относно нивото на излагане на йонизиращи лъчения и риска от това. Жалбоподателката се позовава на чл. 2, т. 12 от Наредба за категоризиране на труда при пенсиониране, за да аргументира твърдението си, че полаганият от нея труд попада във втора категория. Уточнява, че в посочената нормативна уредба като критерий за категоризиране на труда във втора категория е работата с рентгенов апарат за пролъчване на багаж на летища. Други условия – като работещият да се намира постоянно в среда с йонизиращи лъчения, не са поставени. Наред с това не са обсъдени други фактори на работната среда, характерът и особените условия на труд. Релевира несъответствие с целта на закона поради незачитане на повишения риск при извършваната работа, което е било предвидено от законодателя. Претендира се и нарушаване на принципа на равно третиране на еднакви случаи, като се твърди, че лица, заемащи същата длъжност в сходни периоди, са се пенсионирали при условията на втора категория труд. Искане се отменя на оспорваното решение на директора на ТП на НОИ С.-град и на потвърденото с него разпореждане на ръководителя по пенсионно осигуряване, с което е отказано отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст на жалбоподателката. Претендира направените по делото разноси, включително заплатен адвокатски хонорар.

В открити съдебни заседания по делото жалбоподателят се представлява от адв. И., която поддържа жалбата. Претендира направените по делото разноси по представен списък и договор за правна защита и съдействие. Представя писмени бележки с подробно развити аргументи.

Ответникът – директор на ТП на НОИ С.-град, се представлява по делото от юрк. В., която оспорва жалбата и изразява искане същата да бъде отхвърлена като неоснователна, като поддържа законосъобразност на оспорвания акт. Представя писмени бележки с подробно развити аргументи. Претендира юрисконсултско възнаграждение. Прави възражение за прекомерност на претендираното от жалбоподателя адвокатско възнаграждение.

Административен съд София-град, след като обсъди доводите на страните и събраните по делото доказателства, приема за установено от фактическа страна следното:

Със заявление вх. № 2113-21-5441 от 02.08.2023 г., от С. С. е поискано отпускане на лична пенсия за осигурителен стаж и възраст при условията на чл.69б от КСО, като са приложени изискуемите документи по чл. 2 от Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж (НПОС) за преценка на правото на пенсия. Към заявлението са представени и издадени от Летище С. ЕАД образец УП-3 № 200-384 от 30.03.2022 г., съответно и удостоверение обр.УП-3 № 300-0346 от 09.08.2023 г. от С. Кънект АД. В същите е отразен осигурителен стаж, положен от С. С. в Летище С. ЕАД от 07.06.2006 г. до 20.04.2021 г. на следните длъжности: „сътрудник охрана/С.“ за периода от 07.06.2006 г. до 20.07.2010 г., „сътрудник охрана/ПРБ“ за периода от 20.07.2010 г. до 20.04.2021 г. В образец УП-3 изх. № 300-0346 от 09.08.2023 г. от С. Кънект АД е отразен осигурителен стаж за периода от 20.04.2021 г. до 01.08.2023 г. на длъжност: „сътрудник охрана/ПРБ“. В забележка е посочено - длъжността „сътрудник охрана/ПРБ“ е втора категория труд съгласно чл. 2 т. 12 от НКТП /постоянно в среда на йонизиращи лъчения/ и чл. 9, ал. 20, т. 13 от Инструкция №13 за прилагане на НКТП /работещи с рентгенови апарати/.

След извършена преценка на представените доказателства, от страна на длъжностното лице по пенсионно осигуряване е прието, че не е налице основание за категоризиране на осигурителния стаж на С. С. за периода от 07.06.2006 г. до 20.04.2021 г., положен на Летище С. ЕАД като „сътрудник охрана/С.“ и „сътрудник охрана/ПРБ“, и периода от 20.04.2021 г. до 01.08.2023 г. на длъжност „сътрудник охрана/ПРБ“, положен в С. Кънект АД, от втора категория.

С оглед преценка на категорията труд, с уведомително писмо № 2112-21-5441 до С. Кънект АД е изискано да представи длъжностна характеристика и друга първична документация, както и Карта за оценка на риска за преценка категория труд.

В хода на административното производство от страна на С. Кънект АД са представени копие на длъжностна характеристика от 31.01.2012 г. за длъжността „сътрудник охрана“ в отдел „Проверка на регистриран багаж“, дирекция „Сигурност“, карта за идентифициране на опасностите и оценка на риска за безопасност и здраве.

По подаденото заявление вх. № 2113-21-5441/02.08.2023 г. от С. С. след извършена преценка на правото на пенсия с разпореждане № [ЕГН]/92 от 21.11.2023 г. на ръководителя по пенсионно осигуряване е постановен отказ за отпускане на лична пенсия за осигурителен стаж и възраст, тъй като не отговаря на кумулативно предвидените от законодателя предпоставки за пенсиониране при условията на чл.69б, ал. 1 - 2 от КСО. При постановяване на разпореждането за отказ осигурителният стаж, положен в Летище С. ЕАД и С. Кънект АД, е зачетен от трета категория труд.

Разпореждане № [ЕГН]/92 от 21.11.2023 г. на ръководителя по пенсионно осигуряване е оспорено по административен ред пред директора на ТП на НОИ С.-град с жалба от С. С., която е приета за допустима, но неоснователна. Не са приети за основателни възраженията на жалбоподателката, че пенсионният орган неправилно е определил категорията труд на същата през периода от 07.06.2006 г. до 01.08.2023 г. включително, през който е работила на длъжност „сътрудник охрана С.“ и „сътрудник охрана ПРБ“ в Летище С. ЕАД, и „сътрудник охрана ПРБ“ в С. Кънект АД. За да отхвърли жалбата, административният орган се е позовал на чл. 2, т. 12 от Наредбата за категоризиране на труда при пенсиониране, съгласно който от втора категория е трудът на работници, специалисти и ръководни служители, работещи постоянно в среда на йонизиращи лъчения /СЙЛ/, без включените в чл. 1, т. 5 и 6. Уточнява се, че съгласно чл. 9, ал. 20 от Инструкция № 13/31.10.2000 г. за прилагане на Наредбата за категоризиране на труда при пенсиониране, издадена от управителя на НОИ на основание § 4 от НКТП, записът на цитирания чл. 2, т. 12 от НКТП, тълкуван във връзка с чл. 9, ал. 20 от Инструкция № 13 от 31.10.2000 г. за прилагане на Наредбата за категоризиране на труда при пенсиониране, издадена от управителя на НОИ, обхваща работниците, специалистите и ръководните служители, работещи в среда на йонизиращи лъчения с радиоактивни вещества и други източници на йонизиращи излъчвания, включително и работещите по ликвидиране на последиците от дейността на ликвидираната фирма „Редки метали“, както и част от персонала на АЕЦ „К.“ /без обхванатите с т. 5 и 6 на чл. 1 от наредбата/. Сочи се, че сред длъжностите и производствата, които се отнасят към хипотезата на чл. 2, т. 12 от НКТП, съгласно чл. 9, ал. 20, т. 13 от Инструкция № 13/31.10.2000 г. попадат лицата, работещи с рентгенови апарати за пролъчване на багаж на митници, аерогари, гранични пропускателни пунктове.

Въз основа на анализ на посочените разпоредби е направен извод, че от втора категория труд се категоризира само трудът на работещите с рентгенови апарати за пролъчване на багаж, които са непосредствено и постоянно в средата на йонизиращите лъчения, произвеждани от рентгеновата апаратура за пролъчване. Административният орган се позовава на чл. 9, ал. 21 от Инструкцията, съгласно която разпоредба, участието в осъществяването на видовете работи и дейности по ал. 20 се доказва със: трудови договори; длъжностни характеристики, заповеди и други, регламентиращи задължения за работа; първична документация, доказваща плащания, свързани с реализирането на такава дейност. Към доказателствата за плащанията се включват и допълнителните възнаграждения за работа в среда с йонизиращи лъчения на основата на комплексното оценяване на условията на труд, ако балната оценка по елемент „йонизиращи лъчения“ е 70 и повече точки съгласно Наредбата за комплексно оценяване на условията на труд. Твърди се, че след отмяната на Наредбата за комплексно оценяване на условията на труд от 31.03.2006 г. /ДВ бр.2/2006 г./, за да се приеме, че полаганият от жалбоподателя труд за спорния

период от 07.06.2006 г. до 01.08.2023 г. е от втора категория труд, следва да бъде установено по безспорен начин, че работата му е била постоянно в среда с йонизиращо лъчение съгласно изискванията на чл. 2, ал. 12 от НКТП /чл. 9, ал. 20, т. 13 от Инструкцията/.

Излагат се мотиви, че, тъй като в случая не са съставени бални оценки или комплексни оценки, изводите относно условията на трудовата среда са направени въз основа на представените документи - длъжностни характеристики, заповеди за допълнителни възнаграждения и протоколи за дозиметрични измервания с посочени стойности по елемент „йонизиращи лъчения”, касаещ лицата с права по чл. 9, ал. 20 от Инструкция № 13, като цитираните документи са разглеждани в контекста на чл. 104, ал. 1 КСО, относно непосредствените условия, при които е полаган трудът.

Административният орган също се позовава на длъжностната характеристика за длъжността „сътрудник охрана С./ПРБ” в Летище С. ЕАД и в С. Кънект АД, за да приеме, че работата не се характеризира с постоянно излагане на йонизиращи лъчения. Последното е в резултат от вписани в длъжностните характеристики (ДХ), издадени от дружествата, задължения на служителя, изразяващи се освен в работа на пункт за проверка, оборудван с рентгенов апарат за пролъчване на вещи и ръчни багажи, в среда с йонизиращи лъчения, също и с контролиране на мерките за сигурност на летище „С.“, контролиране спазването на изискванията за достъп до зоните за сигурност в съответствие с видовете пропуски образец ГА, подаване на информация и оказване на съдействие на гражданите в обхват на функционалните си задължения и други (ДХ от 2012 г.). В длъжностна характеристика от 01.10.2023 г. за длъжността „Сътрудник охрана” в отдел „Проверка на регистриран багаж” в раздел II „Основни функции и задължения” се посочва, че „сътрудник охрана” работи на пункт за проверка, оборудван с рентгенов апарат за пролъчване на вещи и багажи, в среда с йонизиращи лъчения, работи с рентгеново оборудване, оборудване за откриване на течни експлозиви и оборудване за откриване на следи от експлозиви, осъществява контрол на достъп, проверка на ръчен багаж с конвенционални рентгени, както и ръчно претърсване на лица, ръчен багаж и вещи и други. Посочено е, че, видно от основните функции и задължения в представените длъжностни характеристики, утвърдени през 2012 и 2023 г. за длъжността „сътрудник охрана/С.” и “сътрудник охрана/ПРБ”, същите включват не само работа с рентгеново оборудване, но и ръчна проверка на лица, багаж и вещи, както и други задължения, което води до извода, че работата в среда на йонизиращи лъчения не е постоянна. Направен е извод, че тези задължения са свързани с използването на устройства с йонизиращо лъчение, но не доказват категорично, че С. Д. С. при осъществяване на трудовите си функции е била изложена непрекъснато и постоянно на влиянието на вредните йонизиращи лъчения, което да обуславя признаването на труда от втора категория, съгласно разпоредбата на чл. 2, т. 12 от НКТП. Административният орган се позовава също така на представената карта за оценка на риска за безопасност и здраве издадена от С. Кънект АД, съгласно която по отношение на неблагоприятното въздействие на йонизиращи лъчения рискът е незначителен /т.е. рентгеновите апарати за пролъчване на багаж не излъчват йонизиращи лъчения, които да надвишават определените в нормативната уредба стойности/, а посоченото работно място е стационарно/непостоянно.

С тези мотиви директорът на ТП на НОИ С.-град е оставил без уважение жалбата на С. С. срещу разпореждане № [ЕГН]/92 от 21.11.2023 г. на длъжностно лице по пенсионно осигуряване, с което е отказано отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Срещу така постановеното решение е подадена жалба пред Административен съд София-град от С. С., с която се иска отмяната му като незаконосъобразно, ведно с отмяна на потвърденото с него разпореждане. В тази връзка е образувано настоящото съдебно производство.

По делото е представена административната преписка, ведно с всички материали, събрани в

производствата по издаване на двата административни акта.

По делото е безспорно, че в периода от 07.06.2006 г. до 20.04.2021 г. С. Д. С. е работила на длъжност „сътрудник охрана/С.“ и „сътрудник охрана/ПРБ“ за Летище С. ЕАД, а в периода от 20.04.2021 г. до 01.08.2023 г. - на длъжност „сътрудник охрана/ПРБ“ за С. Кънект АД. Спорният момент е от коя категория съгласно приложимото материално право следва да се зачете положението от нея труд през тези периоди.

В тази връзка са представени длъжностни характеристики за относимите длъжности, които жалбоподателката е заемала. Съгласно длъжностна характеристика за длъжността „сътрудник охрана“/Сътрудник охрана по НКПД в С. Кънект АД, в т. II – „Основни функции и задължения“, е посочено:

- в т. 1, че служителят работи постоянно в среда с йонизиращи лъчения на пункт за проверка за сигурност, оборудван с рентгенов апарат за пролъчване на вещи и багажи и рамков метал-детектор;
- в т. 2 – работи постоянно с рентгеново оборудване и извършва проверка за сигурност на регистриран багаж;
- в т. 7 – следи за изправността на техническите средства, предоставени за изпълнение на функционалните задължения.

Представена е длъжностна характеристика за длъжността „сътрудник охрана“, отдел „Проверка на регистриран багаж“, дирекция „Сигурност“ към Летище С. ЕАД. В т. II „Основни функции и задължения“ е посочено, че служителят работи на пункт за проверка, оборудван с рентгенов апарат за пролъчване на багажи, карго и пощенски пратки, в среда с йонизиращи лъчения (т. 3); съблюдава изправността на техническите средства, предоставени за изпълнение на задачите (т. 7). Към заявлението за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст е приложено удостоверение образец УП-3 изх. № 200-384 от 30.03.2022 г., издадено от Летище С. АД, съгласно което в периодите от 07.06.2006 г. до 20.07.2010 г. и от 20.07.2010 г. до 19.04.2021 г. С. С. е изпълнявала длъжностите „сътрудник охрана/С.“ и „сътрудник охрана/ПРБ“, които са от втора категория на основание чл. 2, ал. 12 от Наредба за категоризиране на труда при пенсиониране (постоянно в среда с йонизиращи лъчения) и чл. 9, ал. 20, т. 13 от Инструкция № 13 за прилагане на НКТП (работещи с рентгенови апарати), както е отбелязано в забележки към удостоверението. Представено е удостоверение образец УП-3 изх. № 300-0346 от 09.08.2023 г., издадено от С. Кънект АД, съгласно което в периода от 20.04.2021 г. до 31.07.2023 г. С. С. е заемала длъжността „сътрудник охрана ПРБ“, която съгласно вписана забележка е от втора категория труд, съгласно чл. 2, т. 12 от НКТП – постоянно в среда на йонизиращо лъчение, и чл. 9, ал. 20, т. 13 от Инструкция № 13 за прилагане на НКТП – работещи с рентгенови апарати.

Представена е служебна бележка изх. № РБМО-02-3 от 16.06.2023 г., издадена от директора на Национален център по радиобиология и радиационна защита, съгласно която С. Д. С. се е явила на профилактични медицински прегледи за годност за работа в среда на йонизиращи лъчения за периодите от м. януари 1998 г. до м. януари 2004 г. и от м. август 2007 г. до м. януари 2023 г. включително. Посочено е, че в тези периоди лицето е било годно за работа в среда на йонизиращи лъчения.

По делото са налични представени карти за оценка на риска на работното място при двамата работодатели, съгласно които и в двата случая е отбелязан като риск „Неблагоприятно въздействие от йонизиращи лъчения“. В карта за оценка на риска на работното място № 189, № 197 и № 180, издадени от Летище С. ЕАД, по показател неблагоприятно въздействие от йонизиращи лъчения е посочена оценка „10“ и оценка „18“, като е отбелязана степен на риска – първа. Съгласно представена карта за

идентифициране на опасностите и оценка на риска за безопасност и здраве № 3, издадена от С. Кънект АД, рискът от йонизиращи лъчения като фактори на работната среда е оценен с 90 точки, със степен на риска – трета.

По делото са представени писмени доказателства – разпореждания на ръководител по пенсионно осигуряване за отпускане (изменение) на пенсия, удостоверения обр. УП-3, допълнителни споразумения към трудов договор, длъжностни характеристики, които са относими към други физически лица, заемащи длъжност при работодателя/осигурителя на жалбоподателката. Поради изложеното тези доказателства са неотнесими към настоящия спор и не следва да бъдат обсъждани. Както се посочи, те се отнасят до различни от жалбоподателката физически лица, на които е отпусната или изменена пенсия за осигурителен стаж и възраст с различни от оспорваните в настоящото съдебно производство административни актове. В случая тезата, която жалбоподателят иска да установи посредством тези доказателства, касае наличието на неравносечно третиране на С. С. във връзка с пенсионното производство, което се провежда спрямо нея. Последното не е предмет на настоящия спор.

По делото са разпитани двама свидетели по доказателствено искане на жалбоподателката. При разпит на свидетеля Б. П. П., същият споделя, че работи на летище С. от 1995 г. като супервайзър на смяна, прави проверка на регистриран багаж на рентгенов апарат на Терминал 1 и Терминал 2. Посочва, че лично прави разпределение на хората за двата терминала съобразно графика, като има 20 работни състава, 20 минути работят и трябва да почиват 10 минути, но почивката е „пожелателна“, защото няма хора. Споделя, че познава С. и че тя е сътрудник охрана, и изпълнява проверка на регистриран багаж от 2006 г., откакто е назначена, като не е премествана на друго място. Твърди, че не може да бъде замествана, защото работи със сертификат и с индивидуални пароли, като тя също не може да замества други длъжности. Обяснява, че всеки един служител на летище С. преминава курс В. по авиационна сигурност и извършва контрол на достъпа на работното си място. Следи се за нерегламентиран достъп в зоните на сигурност от хигиенистите до директорите на дирекции. Уточнява, че тези функции могат да се упражняват само на съответното на всеки служител работно място. Твърди, че единственият начин за напускане на работното място е само ако има евакуация на цялото летище. На въпроси на юрк. В. свидетелят пояснява, че работят единствено на регистриран багаж-проверка, както и че С. С. работи с конвенционален рентген, с който работи и той на Терминал 1 и Терминал 2. Този рентген подлежал на разрешителен режим. Твърди, че няма промяна в условията на труда преди и сега.

Свидетелката Д. Ц. Т. споделя, че работи на летище С. – „С. Кънект“, като сътрудник охрана - регистриран багаж, проверка на регистриран багаж, като пояснява, че работи на двата терминала единствено проверка на регистриран багаж, за което има сертификат. Споделя, че познава жалбоподателката. Твърди, че нейната функция, която изпълнява на летището, е единствено регистриран багаж. Твърди, че не може да бъде замествана от хора, които не са преминали обучение – сертифициране, и може да бъде замествана само и единствено от човек на по-висока позиция - отговорник на смяна, супервайзър или старши сътрудник охрана. Човек от друг отдел не може да я замества, както и тя не може да замества. Не може също така да бъде замествана и не замества лица от друг отдел, тъй като не е преминала тези задължителни обучения. Заявява, че всички, започващи работа на летище С., преминават специализиран курс и не се допускат хора, които нямат право на достъп там. Обяснява, че задълженията на жалбоподателката са

на работното си място да не се позволява неконтролиран достъп, на други места. Заявява, че тя не напуска работното си място, освен ако има заплаха и се евакуира цялото летище, което твърди, че досега не се е случвало. Служителите нямат право да напускат работното си място, тъй като процесът е непрекъснат. Посочва, че работят на смени, като поемат от първа до последна излитаща машина. Работният ден започвал два часа и половина преди излитането на първата машина, поради което работното им време започва в различни часове, няма строго регламентирано работно време. Работело се на осем часа непрекъснато по график, имали задължителни почивки, които не винаги могли да използват. На въпроси на юрк. В. свидетелката отговаря, че на летището няма момент, в който да няма полети. Работила е на летище С. от 2003 г. и в условията на труд няма промяна между преди и сега. Сочи, че жалбоподателката работи с конвенционални рентгени и че не е запозната с техническите параметри на рентгените. Съдът кредитира свидетелските показания на разпитаните свидетели, поради това че същите са очевидци на релевантните събития относно условията, при които жалбоподателката е извършвала трудовата си дейност, познават в детайли работата, тъй като те самите изпълняват същата трудова функция. Освен това свидетелите са незаинтересовани от изхода на делото, доколкото няма данни за обратното и не са в роднинска връзка с жалбоподателката или в други отношения, които пораждат съмнение, включително с осигурителя и с ответния административен орган. По доказателствено искане на жалбоподателката е допусната съдебно-медицинска експертиза, по която назначеното вещо лице И. П. е представил заключение. Последното е прието от страните без оспорване след изслушване на вещото лице. Съдът кредитира заключението като професионално и безпристрастно изготвено, даващо пълен и непротиворечив отговор на поставените въпроси. В открито съдебно заседание вещото лице посочва, че е лекар по професия с четиридесет и пет години трудов стаж, четиридесет от които в областта на йонизиращи лъчения. Защитил е докторска дисертация в областта на радиационната защита, бил е ръководител на лаборатория по радиационна медицина в Национален център по радиобиология и радиационна защита, както и национален консултант по радиационна защита и ръководител на работна група, създала Наредба № 11/2018 г. към Министерство на здравеопазването за здравни критерии за безопасна работа в среда с йонизиращи лъчения. Съгласно заключението по първия въпрос експертът е отговорил, че по времето, при което е изпълнявала длъжността си на летище С., чието основно задължение е пролъчване с рентгеново лъчение на вещи и багажи с оборудване, жалбоподателката С. е била подложена на въздействието на рентгеново лъчение. Сочи се, че съгласно представените по делото документи жалбоподателката е била подложена на въздействие на рентгенови лъчи през целия период на престоя ѝ на работното място и за периода от назначаването ѝ на тази длъжност. Съгласно отговора на въпрос № 4, при изпълнение на трудовите задължения, свързани с длъжността ѝ, С. С. е подложена на професионално облъчване. На въпрос № 5 вещото лице е отговорило, че лицата, извършващи дейности, свързани с получаване на дози йонизиращо лъчение, поемат риск за здравето си, но той е сведен до минимум при спазване на мерките за радиационна безопасност. Съгласно експерта издадения на С. документ за годност за работа в среда с йонизиращо лъчение не означава, че не е изложена на такива, а че не страда от заболявания, които представляват пречка да започне или да продължи работа в такава среда. В обобщение, в отговора на въпрос № 8 вещото лице е направило извод

въз основа на анализ на материалите по делото, на посещение на работното място на жалбоподателката на летище С. и след запознаване с преките ѝ задължения и свидетелските показания на нейни колеги, че в периода, когато е работила в отдел „Регистриран багаж“, С. С. се явява „професионално облъчвано лице“, тоест лице, което е подложено на облъчване по време на работа, извършвана в рамките на дейност под регулаторен контрол и което може да получи дози, превишаващи някоя от границите на дозите за облъчване на лица от населението.

При така установената фактическа обстановка съдът намира от правна страна следното:

Жалбата е подадена на 26.02.2024 г., в предвидения от закона 14-дневен срок, считано от датата на връчването на оспорвания акт – 12.02.2024 г. съгласно представено по делото известие за доставяне на л. 91. Жалбата е подадена от надлежна страна - адресат на оспорвания акт, който е неблагоприятен за него и подлежи на съдебен контрол за законосъобразност съгласно изричната норма на чл. 118, ал. 1 от КСО. Следователно съдът намира жалбата за процесуално допустима.

Разгледана по същество жалбата е основателна.

Оспореният акт е издаден от директора на ТП на НОИ С.-град, който е компетентният орган, съгласно чл. 117, ал. 1, т. 2, б. „а“ от КСО, да разгледа жалбата срещу разпореждане на длъжностно лице по пенсионно осигуряване за отказ за отпускане на пенсия. Същият е в писмена форма съгласно изискването на чл. 59, ал. 1 от АПК и съдържа всички реквизити съгласно чл. 59, ал. 2 от АПК, включително подробни фактически и правни основания за издаването му.

Разпореждането на ръководителя по пенсионно осигуряване също отговаря на изискванията за форма на акта и компетентност на издателя му съгласно т. II.8 от Заповед № 1015-21-247/04.12.2018 г. на директора на ТП на НОИ С.-град и чл. 98 от КСО, който предвижда, че пенсиите и добавките към тях се отпускат, изменят, осъвременяват, спират, възобновяват, прекратяват и възстановяват с разпореждане, издадено от длъжностното лице, на което е възложено ръководството на пенсионното осигуряване в териториалното поделение на Националния осигурителен институт, или от други длъжностни лица, определени от ръководителя на териториалното поделение на Националния осигурителен институт, в 4-месечен срок от подаване на заявление.

На основание чл. 69б, ал. 2 от КСО, лицата, които са работили 15 години при условията на втора категория труд, придобиват право на пенсия при следните условия:

1. (изм. - ДВ, бр. 99 от 2017 г., в сила от 01.01.2018 г.) навършили са възраст до 31 декември 2015 г. 52 години и 8 месеца за жените и 57 години и 8 месеца за мъжете и имат сбор от осигурителен стаж и възраст 94 за жените и 100 за мъжете;
2. от 31 декември 2015 г. възрастта по т. 1 се увеличава от първия ден на всяка следваща календарна година с по 2 месеца за мъжете и с по 4 месеца за жените до достигане на 60-годишна възраст.

Съгласно чл. 104, ал. 2 от КСО, при пенсиониране за осигурителен стаж и възраст осигурителният стаж се превръща, като три години осигурителен стаж от първа категория или четири години от втора категория се зачитат за пет години стаж от трета категория.

На основание чл. 2, т. 12 от Наредба за категоризиране на труда при пенсиониране (НКТП) - ДВ, бр. 114 от 1999 г., от втора категория при пенсиониране е трудът на работници, специалисти и ръководни служители, работещи постоянно в среда на йонизиращи лъчения без включените в чл. 1, т. 5 и 6. По прилагане на наредбата е

издадена от управителя на Националния осигурителен институт Инструкция № 13 от 31 октомври 2000 г. за прилагане на Наредбата за категоризиране на труда при пенсиониране. Разпоредбите на чл. 2 от НКТП са допълнени с чл. 9 от Инструкция № 13 от 31 октомври 2000 г., съгласно ал. 1 на който „от втора категория е трудът, положен на длъжности, обхванати с чл. 2 от Наредбата за категоризиране на труда при пенсиониране“. По отношение на т. 12 на чл. 2 от НКТП е въведена разпоредбата на чл. 9, ал. 20 от Инструкция № 13, съгласно която по т. 12 от НКТП са включени „работниците, специалистите и ръководните служители, работещи в среда на йонизиращи лъчения с радиоактивни вещества и други източници на йонизиращи излъчвания, включително и работещите по ликвидиране на последиците от дейността на ликвидираната фирма „Редки метали“, както и част от персонала на АЕЦ „К.“ (без обхванатите с т. 5 и 6 на чл. 1 от наредбата“. В 57 точки към тази алинея са конкретизирани чрез изчерпателно изброяване категориите лица, които работят при специфични условия, характеризирани се с йонизиращи лъчения, които полагат труд от втора категория. Съгласно т. 13 това са работещите с рентгенови апарати за пролъчване на багаж на митници, аерогари, гранични пропускателни пунктове. Съгласно Указание № 23-34-1 от 11.07.2005 г. на НОИ, лица, работещи постоянно в среда на йонизиращи лъчения, са лицата назначени и работещи в среда на йонизиращи лъчения, които имат повече от 70 точки по елемент „йонизиращи лъчения“, съгласно картата си за комплексна оценка на условията на труд или *лицата, които работят с апаратура с източник на йонизиращи лъчения в звено, производство или на самостоятелна длъжност, на които основната работа е свързана с изискванията или дейностите по чл. 9, ал. 20 от Инструкция № 13/31.10.2000 г. за прилагане на НКТП.*

Съгласно чл. 9, ал. 21 от Инструкция № 13/31.10.2000 г., участието в осъществяването на видовете работи и дейности по ал. 20 се доказва със: трудови договори; длъжностни характеристики, заповеди и други, регламентиращи задължения за работа; първична документация, доказваща плащания, свързани с реализирането на такава дейност. Към доказателствата за плащанията се включват и допълнителните възнаграждения за работа в среда с йонизиращи лъчения на основата на комплексното оценяване на условията на труд, ако балната оценка по елемент „йонизиращи лъчения“ е 70 и повече точки съгласно Наредбата за комплексно оценяване на условията на труд.

В настоящия случай няма спор, че трудовата функция на жалбоподателката почти изцяло е свързана с пролъчване на багаж (регистриран багаж) с рентгенов апарат на летище С., което е дейност, включена в чл. 9, ал. 20, т. 13 от Инструкция № 13/31.10.2000 г. за прилагане на НКТП. Това се установява от трудовата ѝ характеристика, в която са регламентирани основните ѝ задължения и работното ѝ място. Изрично е посочено, че „работи постоянно в среда с йонизиращи лъчения на пункт за проверка за сигурност, оборудван с рентгенов апарат за пролъчване на вещи и багажи и рамков метал-детектор (т. 1 от ДХ от 01.10.2023 г. на С. Кънект АД). В т. 2 от същата длъжностна характеристика е посочено, че „работи постоянно с рентгеново оборудване и извършва проверка за сигурност на регистриран багаж“. Съгласно длъжностна характеристика на Летище С. ЕАД от 31.01.2012 г. в т. II „Основни функции и задължения“ е посочено, че служителят работи на пункт за проверка, оборудван с рентгенов апарат за пролъчване на багажи, карго и пощенски пратки, в среда с йонизиращи лъчения (т. 3).

Настоящият съдебен състав не споделя становището на административния орган, че жалбоподателката не е полагала труд в среда на йонизиращи лъчения през цялото

време, тоест постоянно. Такъв извод не може да бъде направен от представените длъжностни характеристики. От последните става ясно, че работното място на С. С. през целия период на изпълняване на труд през работното време е на рентгенов апарат за проверка на багаж чрез пролъчване и рамков метал-детектор. В длъжностната характеристика са записани и други задължения, но те не са в противоречие с основното такова – а именно проверка на багаж чрез рентгенов апарат, а точно обратно – същите са във връзка с него и донякъде са обусловени от същото. Така например, задълженията да съблюдава изправността на техническите средства, предоставени за изпълнение на задачите ѝ, да контролира спазване на изискванията за достъп до зоните за сигурност или да съдейства на гражданите са свързани именно с основната ѝ трудова функция. Останалите вписани задължения – като да се отнася с уважение към служителите, да изпълнява разпорежданията на изпълнителния директор на Летище С. ЕАД, да спазва Етичния кодекс на Летище С. ЕАД и други подобни, са общи задължения за всички служители и не са обвързани с конкретната длъжност или работно място. От изложеното става ясно, че допълнително посочените задължения на жалбоподателката са изпълнявани на същото работно място и не са в разрез с основното ѝ задължение, включено в трудовата ѝ функция - а именно проверка на багаж чрез рентгенов апарат.

Този извод се подкрепя и от свидетелските показания на разпитаните по делото свидетели, които потвърждават, че не са могли да напускат работното си място (на пункт за проверка на багаж с рентгенов апарат), освен в аварийни ситуации, както и че работното време на жалбоподателката за конкретната смяна е преминавало изцяло на едно работно място, а именно на пункта за проверка на Терминал 1 или на Терминал 2, в зависимост от направения график, като то се характеризира с излагане на йонизиращо лъчение. В тази връзка следва да се посочи, че без значение в случая е какво е нивото на това лъчение. Законът третира всяко излагане на такова на постоянното работно място като рисков фактор, поради което категоризира полагането на труд при тези условия като такъв от втора категория.

В тази връзка същото становище застъпва и вещото лице, изготвило СМЕ. Експертът посочва, че лицата, извършващи дейности, свързани с получаване на дози йонизиращо лъчение, поемат риск за здравето си, но той е сведен до минимум при спазване на мерките за радиационна безопасност. В съдебно заседание експертът е посочил, че „най-ниската доза може да предизвика злокачествени образувания“, което потвърждава, че конкретната стойност на нивото на йонизиращо лъчение не е определящо. Освен това вещото лице е направило посещение на работното място на жалбоподателката на летище С. и след запознаване с преките ѝ задължения и свидетелските показания на нейни колеги е направил извод, че в периода, когато е работила в отдел „Регистриран багаж“, С. С. се явява „професионално облъчвано лице“, тоест лице, което е подложено на облъчване по време на работа, извършвана в рамките на дейност под регулаторен контрол и което може да получи дози, превишаващи някоя от границите на дозите за облъчване на лица от населението. Осигурителното законодателство, което е приложимо в случая, и по-конкретно НКТП и Инструкция № 13 не използват понятието „професионално облъчвано лице“, поради което покриване на тези критерии не е необходимо да бъде доказвано в случая. Достатъчно е да се докаже, че жалбоподателката е полагала труд в среда, която се характеризира с постоянно йонизиращо лъчение, без значение от неговия интензитет. В случая това се доказва безспорно въз основа на горния анализ на събрания по делото доказателствен

материал.

Следва да се отбележи, че по делото са приложени Процедури № 501 и № 502 за работата на служителите по сигурността от отдел Проверка на регистриран багаж, съгласно които служителите по сигурността от отдел ПРБ в пункта за проверка на регистриран багаж на Терминал 1 и Терминал 2 на летище С. работят с конвенционално рентгеново оборудване, посредством което извършват основната си функция по проверка на багаж. На всички етапи и при всички действия, включени в трудовата функция, служителите се намират в непосредствена близост до това оборудване. Включително при необходимост от извършване на ръчно претърсване то се състои на ролтанга до рентгеново оборудване (стр. 5 от Процедура № 501 и Процедура № 502). Жалбоподателката С. С. се е подписала, че се е запознала с посочените процедури. Относно сочената от административния орган в писмените бележки ротация на служителите на всеки 20 минути (стр. 4 от Процедура № 501 и Процедура № 502) – от процедурите не може да се изведе извод, че под ротация се има предвид, че служителят напуска работното си място на пункта за проверка, оборудван с рентгенов апарат.

Неоснователни са възраженията на ответния орган, че вещото лице не е взело предвид карта № 189 за оценка на риска на работното място и липсата на лицензия или разрешение за дейности с източници на йонизиращи лъчения, издадени на работодателя/осигурителя и концесионер на летище С.. Това обстоятелство е ирелевантно, доколкото разпоредбите на осигурителното законодателство, които са приложими в случая, не отдават значение на нивото на риск и на йонизиращо лъчение, за да се приеме, че полаганият труд е от втора категория. Изискването на закона е работата да бъде извършвана в среда, която се характеризира с постоянно йонизиращо лъчение. Аналогично ирелевантна е оценката на риска в представените от работодателя нарочни карти. Както се посочи по-горе, съгласно Указание № 23-34-1 от 11.07.2005 г. на НОИ, лица, работещи постоянно в среда на йонизиращи лъчения, са лицата назначени и работещи в среда на йонизиращи лъчения, които имат повече от 70 точки по елемент „йонизиращи лъчения“, съгласно картата си за комплексна оценка на условията на труд или лицата, които работят с апаратура с източник на йонизиращи лъчения в звено, производство или на самостоятелна длъжност, на които основната работа е свързана с изискванията или дейностите по чл. 9, ал. 20 от Инструкция № 13/31.10.2000 г. за прилагане на НКТП. Видно е, че са уредени две хипотези, като едната е свързана с определено ниво на риск, а за втората е определящо, че лицата работят с апаратура с източник на йонизиращи лъчения в звено, производство или на самостоятелна длъжност, на които основната работа е свързана с изискванията или дейностите по чл. 9, ал. 20 от Инструкция № 13/31.10.2000 г. за прилагане на НКТП, като в т. 13 от последната норма е посочена именно групата на работещите с рентгенови апарати за пролъчване на багаж на митници, аерогари, гранични пропускателни пунктове, в която попада и жалбоподателката.

На следващо място, неизпълнение на задължения на работодателя по чл. 9, ал. 22 от Инструкция № 13 да представи списъци на работните места, длъжностите и професиите, чиито задължения налагат постоянна работа в среда, на работни места и с апаратура, посочени в тази алинея, в териториалните поделения на НОИ не може да рефлектира върху правата на осигуреното лице да бъде категоризиран съгласно закона положения от него труд, още повече че последното е поставено в зависимост от фактически положения труд при определени условия, а не от формалното включване на определена

длъжност в нарочен списък на работодателя.

Всичко гореизложено оборва извода на административния орган, че С. С. не е била изложена постоянно на йонизиращо лъчение по време на изпълнение на трудовите си задължения на летище С. в спорния период, което е довело до неправилно приложение на материалния закон и издаване на незаконосъобразен административен акт, който следва да бъде отменен. В тази връзка незаконосъобразно като противоречащо на материалноправните разпоредби се явява и потвърденото с него разпореждане на ръководителя по пенсионно осигуряване, с което е отказано на С. С. отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст. Тъй като съгласно разпоредбата на чл. 98, ал. 1 КСО компетентен да се произнесе по заявлението за отпускане на пенсия е длъжностното лице, на което е възложено ръководството на пенсионното осигуряване в териториалното поделение на НОИ, преписката следва да бъде изпратена на административния орган за ново произнасяне по заявление вх. № 2113-21-5441 от 02.08.2023 г. на С. Д. С. за отпускане на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл. 69б от КСО при съобразяване на дадените указания по тълкуване и прилагане на закона. При този изход на делото в полза на жалбоподателя следва да бъдат присъдени направените деловодни разноски. Съдът следва да се произнесе по направеното възражение за прекомерност на претендирания размер на адвокатско възнаграждение от 2500 лв., като намира същото за основателно. На основание чл. 8, ал. 2, т. 2 от Наредба № 1 от 9 юли 2004 г. за възнаграждения за адвокатска работа, минималното възнаграждение за дела по КСО е в размер на 500 лв. Следователно сумата от 1500 лв. за адвокатско възнаграждение се явява прекомерна, но предвид фактическата и правна сложност следва да бъде намалена до 1000 лв., ведно със 750 лв. за три съдебни заседания, на които жалбоподателят е представляван от процесуален представител, на основание чл. 7, ал. 9 от Наредба № 1/09.07.2004 г. Отделно от това на жалбоподателя се дължи сумата от 400 лв. за заплатено възнаграждение на вещо лице за изготвяне на експертиза по делото. Общият размер на разноските по делото, които се следват на жалбоподателя е 2150.00 лв.

По изложените съображения и на основание чл. 172, ал. 2 и чл. 173, ал. 2 от АПК, Административен съд София-град, 16 състав

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ по жалба на С. Д. С., ЕГН: [ЕГН], от [населено място], решение № 2153-21-17/02.02.2024 г. на директора на Териториално поделение на Националния осигурителен институт С.-град, с което е оставена без уважение жалба срещу разпореждане № [ЕГН]/92 от 21.11.2023 г. на ръководител по пенсионно осигуряване.

ОТМЕНЯ разпореждане № [ЕГН]/92 от 21.11.2023 г. на ръководител по пенсионно осигуряване.

ИЗПРАЩА делото като преписка на длъжностно лице по пенсионно осигуряване в Териториално поделение на Национален осигурителен институт С.-град за ново произнасяне в законоустановения срок по заявление вх. № 2113-21-5441 от 02.08.2023 г. на С. Д. С. съгласно указанията по тълкуване и прилагане на закона, дадени в мотивите на решението.

ОСЪЖДА Национален осигурителен институт да заплати на С. Д. С., ЕГН: [ЕГН], от [населено място], разноски по делото в размер на 2150.00 /две хиляди сто и петдесет/

лева.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред Върховния административен съд на Република България в 14-дневен срок от съобщаването му. Препис от решението, на основание чл. 138 от АПК, да се изпрати на страните.

СЪДИЯ: